

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Henōtikon siue Pacificatorivm Dissecti Belgii

Afhakker, Aegidius

Vrsellis, 1618

Capvt VII. Doctrina VWilhelmi Teelingij de vtilitate Concilij pro tollendis
dißidijs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-64709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-64709)

ad finem, partim vt Magistratus Remonstrantes reprimat, partim vt Remonstrantes synodo se subijciant. Fatetur tamen neminem synodo teneri, si falsum determinet. Non ergo subijcere se synodo Remonstrantes tenentur nisi sub hac conditione; si synodus verum determinauerit, id est, si iuxta sacras literas sententiam tulerit. Quod si Contra-Remonstrantibus sufficiat, non erunt credo Remonstrantes difficiles: Sed finito concilio damnataque Remonstrantium sententia, si nihilominus Remonstrantes negauerint, se ex Scriptura conuictos fuisse, si de ista synodo eadem dixerint, quæ de Tridentina alijsque Catholicorum concilijs dicere reformatores conuenerunt, quisnam concilij erit fructus? qui nouam litem dirimet? Certe synodus ipsa iudicanda erit, à quonam iudice? An à Sacra Scriptura? Sed hoc iam factum fuisse dicent Contra-Remonstrantes, negabunt Remonstrantes: quis litem dirimet?

C A P V T VII.

Doctrina VVilhelmi Teelingij de utilitate Concilij pro tollendis disidijs.

HIC author (de quo supra parte I. in 1616. quædam diximus) in Eubulo de Ecclesiæ Authoritate cap. 28. §. 3. post scomma in Ecclesiæ Cathol. infallibi-

Pag. 298.

bile Concilium difficultates vel maximas relegat terminandas, sed ad solam Scripturam, ad quam etiam omnium decreta conciliorum à quolibet etiã privato homine vult examinari, libere etiam reijci, si ipse contrarium ex Scriptura intellexerit, quantumvis concilium vel Ecclesia vere, & in conscientia certa sit, conclusiones suas iuxta verum Scripturæ sensum factas esse. De concilijs absolute cap. 29. sect. 5. etiam nouimus, ait, synodum nunquam semper cõtrouersias finire posse, quinimo etiam synodum errare ac falli posse. Et quisnam est autem qua datur in terra congregatio, qua errori profusus non sit obnoxia? aut quidnam filijs hominum à Deo cõcessum est, per quod certo & infallibiliter religionis cõtrouersias finire possint? Nõ est (fateor) non est synodus: nec nostra hæc est corpori molesta scripturatio pro qua etiam exiguam speramus gratitudinem, Similiter nec est ordinum resolutio, nec decreta vlla edicta aut mandata principum regumue. Omnes enim hi errare possunt & falli: Nihilominus tamen hæc sunt media, per qua Deus, licet non semper (vt & suam libertatem & impotentiam nostram sentire nos faciat) ordinarie tamen bonum aliquid operatur, exortasq; in Ecclesia difficultates componit. Ceterum, certum hoc est; nullum huiusmodi medium à Deo filijs hominum hic in terra concessum est, per quod certo & infallibiliter, religionis cõtrouersias in Ecclesia exorturas dirimerent: Nequaquam, nihil tale. Non maiorem auctoritatem

thoritatem tribuit Sanctis Patribus in ijs etiã
 punctis doctrine, in quibus omnes vniformi-
 ter consentiunt. cap. 19. sect. 2. & 3. Quin imo
 non reuerenter satis aut modeste de iisdem
 passim loquitur. Nam pag. 39. & seqq. *Si enim* Pag. 39.

quidquam est, inquit, in toto mundo, quod vacilla-
 re hominum fidem faciat, & in incertum fluctuare;
 Si quidquam est, quod vnitatis aggeres perrumpit
 & iurgiorum aquas irruere facit, pro ijs qui disti-
 dyd delectantur, vt loquitur Salom. Pro. 17. 4. cer-
 te est numerosa illa classis scriptorum Patrum. & pa-
 gi. 42. Insuper quis negare potest, Patres, quia com-
 mixti erant inter gentes, multa ordinasse ac dispo-
 sisse ad gentiliū morem, vt eo facilius (pro vt ip-
 si hoc concipiebant) gentes lucrarentur? Eadem quo-
 que de causa super grauib. arduisq. punctis capita-
 lib. nimum sunt philosophati, sacras quoque literas
 sepe numero non parum liberè modo in hunc, modo
 in illum traxerunt sensum: similiter cedentes ali-
 quantulum aui sui corruptelis & abusib. reperiun-
 tur paulatim viam strauisse (vt pote per impruden-
 tiam manum manui ad hoc iungentes, quanquam
 nullatenus id intendentes) ad miserabile, quã nũc vi-
 demus, Ecclesia Rom. ruinam, &c. & p. 43. non est,
 apud illos (Patres) insolitum tum disputãdi vehe-
 mentia, tum adhortandi monendiq. abundantia, rã
 futurorum errorũ ignorantia, tum cõmoditate qua
 dam ex accommodatione ad istorum temporũ dispo-
 sitionem percepta, multa & scribere & ordinare,
 qua tamen ipsi non ita proprie senserunt aut obser-

uavunt, ut videntur sonare, &c. Et seq. sect. con-
 cludit nihil habiturū admirationis, si ita con-
 tingeret, ut neotericorū scriptorum spicilegiū toti
 SS. Patrum mēsi prestare inueniretur. Et sect. 7.
 ac deinceps ait, eos, qui SS. Patrū lectioni stu-
 dent, iram Dei in se prouocare, diabolum stu-
 diosissime ad hoc allaborare, ut praelara Christia-
 norū ingenia in hoc specie tenuis pulchro reueratu-
 men noxio studio occupentur, sic enim S. Scriptu-
 ram negligi & paulatim profus à nobis tolli,
 simulq; hominū inuenta perniciofa in Eccle-
 siam Christi introduci, quæ Deus execretur.
 Et tamen p. 40. sic loquitur: *libenter fatemur*
de nobismetipsis quod indignos nos arbitremur,
qui lauandis Patrū manib. aquā infundamus aut
libros eorū post eos feramus. Testimoniū hoc vlti-
imum verū est, quāquam non illud veritatis
amor ex corde elicuit, sed ignominiz partim
timor, partim simplices pietatis quadam lar-
ua decipiendi studiū profano etiā ac reluctatū
calamo extorsit. Sic pius est Teeling. vbi que-
stum facere ex pietate nouit, 1. Tim. 6. vers. 5.
Nihilominus ca. 29. sect. 6. & 7. pene impatien-
ter cōciliū vrget. Præuidens autē quid in per-
misso cōcilio euenire facile posset, sect. 8. mo-
uet hanc quæst. Quid si celebrato concilio per om-
nia legitimo, Magistratus post sedulam diligentiam
& veritatis sufficientē indagationē iuxta S. Scri-
pturæ normā in conscientia sua sententiā cōciliū pro-
bare nō possit, sed eam iudicet cōtrariari S. Script.

Pag. 313.

nō obstantib. multis Scriptura testimonijs à synodo pro sua sentētia, allegatis, putetq; Magistratus suā sentētiā, synodo contrariā, veram esse, & solidius in Dei verbo fūdātā? Ad hāc difficultatē, quā dicit esse permagnā, prēmisis aliquot cōsiderationib. itādē timide respōdet, si synodus ita legitime sit habita, vt nulla in eam cadat exceptio, præsertim si cōmuni suffragio totius synodi sententia lata sit, & nisi notabiles oriantur difficultates ex ipsa re, de qua lata est sentētia, in hoc casu se nō videre aliud, nisi quod honorabilis Magistratus synodali conclusio- ni locū dare debeat, nec propriam suam sententiam Ecclesie inordinatē obtrudere, quod id nulli hominū liceat. Præterea, inquit, etiam si honorabilis Magistratus veritatem penes se esse existimet, nihilominus obliuisci nunquā debet, etiā se errare posse, esseque possibile, vt non Ecclesia sed Magistratus ipse à veritate deuiarit, quandoquidē Magistratus errori magis est obnoxius quam Ecclesia. Quare si error, in quem Magistratus Ecclesiam incidisse existimat, sit circa ea, quæ ad salutem & Ecclesie edificatiōem necessaria nō sunt, Magistratus, ex pietate erga matrem, nō se ei opponet, sed tolerabit eā: si autē eiusmodi sint, vt vere circa ea Ecclesia errauerit, debet se Magistratus ei tanquā synagogæ Satanae opponere, conatus eius infringere & veritatē defendere. Inijs quoq; quæ ad fidem pertinet, licet tam necessaria non sint, si Ecclesia sub
 graui

Pag. 331.
& 332.

Pag. 335.

gravi censura, determinet, debet Magistratus ob Ecclesie pacem non turbendam ei cedere, si pauci sint, in quos illa censura fertur: si autem multi sint, ita ut per censuram illam schisma causetur, tum debere Magistratum se illi sententiae opponere, eiusque retractationem postulare, & damnatos defendere, si adhibitis debitis medijs non possit Magistratus assentiri Ecclesie; tamen non solum Ecclesiam, sed quemlibet particularem hominem posse iterum secundum Scripturam examinare iudicium Magistratus, eique improbato repugnare, & ab Ecclesia posse Magistratum excommunicari, nullum autem esse hominibus aliud pacis remedium, sed omnia sic committenda esse Deo, ut ipse tunc immediate Ecclesie suae succurrat, & suo tempore retribuat peccantibus.

Non multum dissimilem de componendis Ecclesie dissidijs fuisse Arminij sententiam, patet ex oratione eius de qua parte prima Anno 1605.

C A P U T VIII.

Examinatur sententia Teelingij.

SED isthæc Teelingij doctrina multos eosque gravissimos patitur defectus, quos ut devita-